

2023-03-31

Jämställdhetsmyndigheten

info@jamstalldhetsmyndigheten.se

Diarienummer: ALLM 2023/86

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till ju.L7@regeringskansliet.se

Diarienummer Ju2023/00511

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ UTKAST TILL LAGRÅDSREMISS: VISSA SKÄRP VILLKOR FÖR ANHÖRIGINVANDRING OCH BEGRÄN SADE MÖJLIGHETER TILL UPPEHÅLLSTILLSTÅND

Inledande synpunkter

Jämställdhetsmyndigheten har anmodats att yttra sig över ovanstående utkast till lagrådsremiss. Jämställdhetsmyndighetens yttrande är avgränsat till de frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Myndigheten noterar att lagförslaget inte har följt den normala gången för lagstiftningsprocessen och att tiden för remissyttrande är kort, vilket innebär att möjligheterna för remissinstanserna att granska förslaget begränsas. Förfarandet medför en risk för att relevanta omständigheter förbises.

Konsekvenser för jämställdheten

En grundläggande och vedertagen syn inom utlänningsrätten är att familjen ska hållas samman.¹ Europaparlamentets och Rådets direktiv 2011/95/EU (skyddsgrundsdirektivet) är tillämpligt på alternativt skyddsbehövande och innehåller en bestämmelse som förpliktar medlemsstaterna att se till att familjen hålls samlad (art. 23.1). Förslagen i avsnitt 4.1 och 4.3 inskränker rätten till anhöriginvandring. Denna typ av invandring är en av få säkra och legala sätt att ta sig till Sverige. En begränsning av denna möjlighet medför att fler tvingas ta farliga vägar under flykten eller stanna i osäkra flyktingläger eller konfliktområden. Det drabbar barn och kvinnor hårdare.

De föreslagna ändringarna kan därför missgynna kvinnor i större utsträckning än män. Utredningens jämställdhetskonsekvensanalys konstaterar att fler kvinnor än män kan få vänta en längre tid på familjeåterförening när försörjningskravet vid anhöriginvandring ska gälla i fler fall. Nyanlända kvinnor har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Kvinnor har också mer otrygga anställningar än män och kvinnor arbetar oftare deltid. Därutöver är utbildningsnivån en viktig faktor vid arbetsmarknadsetablering. I stora delar av världen är utbildningsnivån betydligt lägre

¹ Se artikel 10 FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 8 Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och artikel 7 Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

för flickor och kvinnor än för pojkar och män. Utredningens förslag kan därför befästa skillnaden mellan mäns möjligheter och kvinnors möjligheter till familjeåterförening.

Barnrättsperspektivet

Förslagen i avsnitt 4.3 innebär att stora grupper, främst utsatta grupper som barn och kvinnor, utesluts från rätten till familjeåterförening. Skyddsgrundsdirektivet, skäl 18, lyder: ”Medlemsstaterna bör i första hand ta hänsyn till barnets bästa när de genomför detta direktiv, i enlighet med 1989 års FN-konvention om barnets rättigheter. Vid bedömning av barnets bästa bör medlemsstaterna särskilt beakta principen om familjesammanhållning...”.

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) blev svensk lag 2020². Att begränsa alternativt skyddsbehövande rätten till familjeåterförening på föreslaget sätt riskerar att strida mot flera bestämmelser i barnkonventionen. Enligt artikel 3 ska barnets bästa utgöra ett tillvägagångssätt vid bland annat lagstiftningsprocesser där potentiella effekter ska utvärderas. Vid en lagstiftningsprocess ska det därmed uttryckligen framgå hur man har tagit hänsyn till barnets bästa.³ Barnkonventionen belyser även barnets rätt till sin familj enligt artikel 9 samt rätten till familjeåterförening enligt artikel 10. Förslagen i 4.3 innefattar en ytterst bristfällig konsekvensanalys avseende barns rättigheter och barnets bästa.

Remissens korta svarstid minskar möjligheten att göra en fullgod barnkonsekvensanalys.

Den nuvarande regleringen om tremånadersfristen för kvotflyktingar syftar till att ge kvotflyktingar samma praktiska möjlighet att nyttja tidsfristen som en flykting eller alternativt skyddsbehövande som redan befinner sig i Sverige. Den föreslagna ändringen i avsnitt 4.3 kan leda till att faktorer utanför den sökandes kontroll blir avgörande för dennes möjligheter att återförenas med sin familj. Förändringen drabbar barn otillbörligt genom att barnets rätt till familjeåterförening kan begränsas och en familjeåterförening försvåras.

Det framgår av förarbetena till nuvarande bestämmelse att en ändring av bestämmelsen om synnerligen ömmande omständigheter var nödvändig för att förtydliga och säkerställa att barnets bästa beaktades. ”Behovet av en justering beror på att det har förekommit fall där barn med särskilt ömmande omständigheter i svåra situationer har fallit utanför bestämmelsernas tillämpningsområde.”⁴ Utredningens förslag, i avsnitt 5, om att begränsa barns möjligheter att beviljas uppehållstillstånd av humanitära skäl försvagar barnrättsperspektivet på ett oproportionerligt sätt. Utredningen har inte gjort en konsekvensanalys i enlighet med artikel 3 i barnkonventionen. Utredningen påpekar endast att den föreslagna lydelsen markerar en mer generös prövning av ärenden som rör barn jämfört med ärenden som rör vuxna, samt att barnets bästa ska beaktas i bedömningar. Avsaknaden av resonemang i

² Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

³ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14 (2013) om Barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa, p. 6.c.

⁴ Prop. 2013/14:216 s. 16.

denna del försvårar tolkningen och en likvärdig, rättssäker, tillämpning av bestämmelsen. Den inskränkning av barns rättigheter som förslaget innebär står inte i rimlig proportion till syftet med förslaget.

För Jämställdhetsmyndigheten

Lena Ag
Generaldirektör

Anna Tingbäck
Chefsjurist

I ärendets slutliga handläggning har avdelningscheferna Lena Leed, Peter Vikström, Carina Abréu och Berit Jernberg, den strategiska rådgivaren Maria Skalin Alströmer samt kommunikator Simon Falk deltagit.